

RYTYS

Rytys – rytinis, iš rytų pučiantis vėjas. Puslapis „Rytys“ pristato JAV lietuvių naujienas iš rytų pakrantės valstijų.

Redaktorė Vaida Lowell • El. paštas: draugas.east.coast@gmail.com

Filmas apie Žalgirio mūšį – istorija kitaip

DALIA SHILAS

Bostono lituanistinė mokykla (BLM) Nepriklausomybės šventę šiemet paminėjo Istorijos diena. Taip atsiliėpėme į Lietuvos prezidentės Dalios Grybauskaitės kvietimą netradiciškai švęsti Valstybės paskelbimo 97-ąsias ir Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 25-ąsias metines.

Šiai dienai pasirinkome 2013 metais sukurtą dokumentinį edukacinį filmą „1410. Žinomas nežinomas Žalgiris“ ir vasario 14 dieną pakvietėme į filmo premjerą JAV ne tik vyresnių klasių mokinius, bet ir visą Bostono lietuvių bendruomenę.

Mokykla dalyvauja keliose akcijose

Mokiniai dalyvavo specialiose pamokose ir užsiėmimuose, skirtuose Žalgirio mūšiui atminti ir Nepriklausomybės dieną paminėti.

Mokyklos direktorė Gaila Narkevičienė paragino mokinius, tėvus ir svečius padėti Lietuvai įgyvendinti organizacijos „Gelbėkit vaikus“ tikslus, ir taip pradėjome aukų Lietuvos vaikams akciją (Lietuvos organizacija kovoja už vaiko teises ir yra tarptautinės organizacijos „Save the Children International“ tikroji narė – Red.)

Prisidėdama prie dar vienos, „Spalvotų pleistriukų“ akcijos, mokykla įtraukė ir mažuosius. „Labas, aš esu Monika Šermukšnytė, 3-ios klasės mokinė. Aš noriu padėti vėžiui sergantiems vaikams Lietuvoje. Vaikučiai neturi spalvotų pleistriukų savo ligoninėje. Ar jūs man padėsite surinkti kuo daugiau spalvotų pleistriukų ir juos pradžiuginti? Labai jums ačiū.“

Istorijos diena mokykloje sutapo su pasaulyje švenčiama Valentino diena. Sveikindama visus su Nepriklausomybės ir Meilės šventėmis palinkėjau visiems pirmiausia mylėti save, meilės vieni kitiems, laisvės Lietuvai ir laisvės būti savimi.

Šventėje – daug sumanymų

Šiai prasmingai dienai ruošėmės kaip į Žalgirio mūšį. Sniego kalnai vis augo, gyvenimas stojo, o mes iki paskutinės minutės nežinojome, ar renginys įvyks, ar nepabūgs žiūrovai snieguotų kelių ir aikštelių. Salę papuošėme vėliavomis ir trispalviu šaškiu. Nesitikėjome, kad tą dieną ir pats filmas, ir mūsų norai padėti Lietuvos vaikams sulauks tokio susidomėjimo ir gražaus atgarsio.

„Mes su trečiokais pamoką pradėjome žiūrėdami į besmegenių nuotrauką iš Lietuvos spaudos – kur vaikai nulipdė 97 besmegenius, nes tiek Nepriklausomybei metų, – pasakojo mokytoja Orinta Kalibatienė. – Spėliojome, kiek tų besmegenių, ir kodėl. Filmo ištraukos ir skaidrės mažiesiems tikrai patiko. Vaikai turėjo daug klausimų, nes ne viską suprato, ir dėl per sunkių žodžių.“

Visiems patiko mokytojos Auksės Ūsaitės sumanymas vaikams kartu piešti Žalgirio mūšį. Mano

BLM mokytojos Auksės Ūsaitės sumanymu vaikai kartu piešė Žalgirio mūšį.

Orintos Kalibatienės ir Dalios Shilas nuotr.

sūnus, drauge su manim matęs filmą vasarą Valdovų rūmuose, visiems pasakojo, kaip po filmo rūmų kieme jis matavosi kario aprangą ir laikė rankose ginklus.

Filmo peržiūrai klasėse ruošėmės ir su istorinėmis knygomis, ir su „Valentino“ saldimynais. Džiaugiamės ir dėkojame į Seimo nario Lino Balsio akciją atsiliėpusiai „Terra Publica“ leidyklai, padovanojusiai mokyklai 25 knygas „Lietuvos istorija“, kurias pernai sėkmingai parvežiau į Bostoną.

Filmo peržiūra baigėsi vaikų šurmuliu, nes mažieji „riteriai ir princesės“ nerimo tol, kol iškilmingai neatnešė žiūrovams parodyti savo kūrinius – didžiulius Žalgirio mūšio piešinius. Filmas paliko didelį įspūdį ir sukėlė daug klausimų ne tik vaikams, bet ir suaugusiems. Džiaugiausi turėjusi galimybę parodyti filmą ne tik mokykloje, bet ir vėliau Šv. Petro bažnyčios salėje.

Išgirdo naują požiūrį į Lietuvos istoriją

„Labai ačiū už tokį renginį, – sakė pirmą kartą mokykloje apsilankęs Regi Endriukaitis. – Televizija rodo laidas apie vikingus, Tiudorų dinastijas ir kitus. Galima būtų sukurti labai gerų laidų apie lietuvius, juk turime tokią įdomią, ilgą istoriją. Peržiūrėjęs filmą, labai susidomėjau ir norėčiau daugiau sužinoti. Būtų labai įdomi grupinė diskusija apie Lietuvos praeitį su kuo nors, kas gerai išmano Lietuvos istoriją. Gaila, kad į filmo peržiūrą negalėjo atvykti filmo kūrėjai ar istorikai. Filmo kalbą buvo tru-

putį sunkoka suprasti. Greitą pasakojimą apie mūšio dalyvius ir vietas, apie kuriuos, čia užaugęs, išgirdau pirmą kartą, suprasti nėra lengva. Bet susidariau neblogą vaizdą.“

Panašias mintis išreiškė ir į Šv. Petro bažnyčios salę susirinkę tautiečiai. „Parapijiečiai tikrai džiaugėsi galėdami išgirsti šį naują požiūrį į tokį iškilų įvykį Lietuvos istorijoje, – sakė netrukus darbą baigiantis parapijos klebonas Steponas Žukas. – Dėkojame jums, Dalia, kad tokiu būdu subūrėte parapijiečius pažymėti Kovo 11-tąją ir informuoti juos apie Bostono lituanistinės mokyklos pradėtą akciją padėti organizacijai ‘Gelbėkime vaikus. Lietuva’. Plojimai po filmo pasakė labai daug.“

Apgailestaujame, kad neturėjome galimybės pasikviesti filmo kūrėjų, bet gavome filmo režisieriaus ir scenarijaus bendraautorius Aleksandro Matonio sveikinimą „gerbiamiems tautiečiams, broliams, sesėms už Atlanto.“

Pristatydamas filmo kūrėjus konsultavusį ir filme nusifilmavusį Žalgirio mūšio aplinkybes tyrinėjantį profesorių habil. dr. Sven Ekdahl, žurnalistas, publicistas, diplomatas, politikos apžvalgininkas Aleksandras Matonis suabejojo, ar yra kitas, Lietuvai tiek nusipelnęs istorikas, kaip šis Vokietijoje gyvenantis švedas.

Filmas priverčia prisiminti istoriją ir pagalvoti

Habil. dr. S. Ekdahl, nuo septintojo dešimtmečio gyvenantis Vakarų Berlyne ir studijuojantis slaptuosius Kryžiuočių ordino archyvus, prieš 50 metų slaptajame Vokietijos ordino archyve rado Žalgirio mūšio laikų laišką. Tas laiškas paneigia lenkų istoriko Jan Dlugosz teoriją, esą, lietuviai pabėgo iš Žalgirio mūšio lauko, neatlaikę kryžiuočių ordino spaudimo.

„Švedų profesorius įrodė, kad lietuviai nepabėgo, nepalūžo spaudžiami ordino riterių, kad tas ‘bėgimas’ buvo Vytauto kariuomenės gerai išmanytas karinis manevras“, – sako A. Matonis.

„Taip pat filme bandome paneigti dabartinius Baltarusijos, Rusijos istorikų teiginius, esą, lietuviai negalėjo turėti geros kariuomenės, esą, jie buvo pu-

Devintos A klasės mokiniai (iš kairės) Jaycie Zinsner, Veronika Dilbaitė, Vėja Kazlaitė ir Lukas McCarthy skaito knygą „Lietuvos istorija“ ir skanuoja Valentino dienos saldimynus. Dalios Shilas nuotr.